

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شیوه‌نامه ترجمه متون

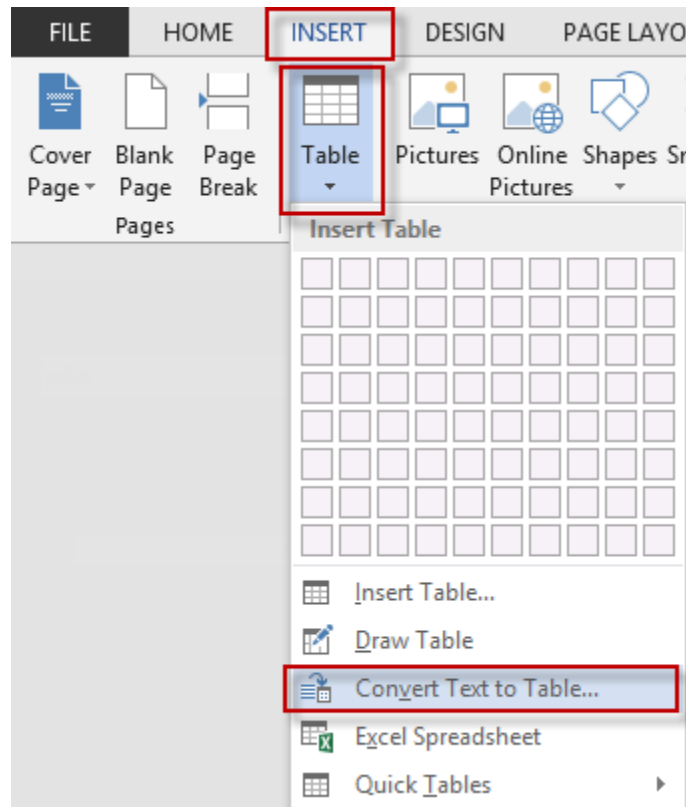
شفافیت برای ایران

مناسب است تا در ترجمه یک متن انگلیسی به فارسی (و یا بالعکس) نکات زیر مد نظر قرار گیرد:

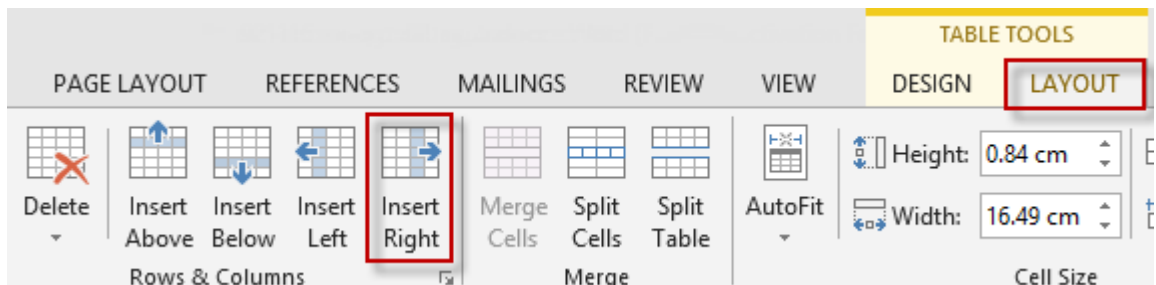
۱ ترجمه در یک جدول

اولین نکته این است که ترجمه در قالب یک جدول صورت پذیرد. در ستون سمت چپ این جدول، پاراگراف اصلی به زبان انگلیسی ذکر می شود و ستون مقابل (سمت راست) ترجمه آن آورده خواهد شد. این کار هم فرایند ترجمه، و هم فرایند ارزیابی آن ترجمه را ساده تر خواهد کرد.

نکته: برای تبدیل سریع پاراگرافها به ستونهای جدول، پس از انتخاب پاراگرافهای مورد نظر، از ابزار زیر استفاده نمایید:

نکته: برای ایجاد ستون جدیدی در سمت راست جدول تک ستون ایجاد شده، وقتی درون جدول هستید، با استفاده از ابزار زیر می توانید آنرا ایجاد نمایید:

مثال: متن زیر را (که حاوی دو پاراگراف از نوشته است):

Making contact. It is important to identify an organization that has the trust of the poor in the general area in which information is sought. This will usually be an NGO that has an existing programme in that area (e.g., savings and credit or health services or a local community organization).

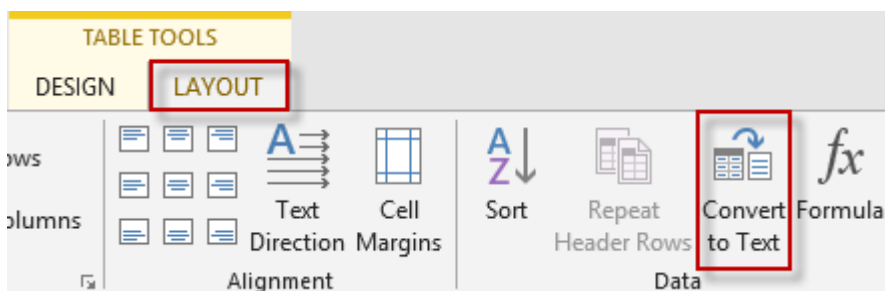
Identifying the community. Identification of the community goes hand-in-hand with the process of getting to know local organizations. This needs to be a community in which there are considerable numbers of poor people. Depending on the country and the culture, there may be slum areas that are uniformly poor, or there may be communities in slum areas of a city that are relatively homogeneous, or there may be a large number of poor people within a heterogeneous community.

با استفاده از ابزار معرفی شده تبدیل می کنیم به جدول زیر:

<p>Making contact. It is important to identify an organization that has the trust of the poor in the general area in which information is sought. This will usually be an NGO that has an existing programme in that area (e.g., savings and credit or health services or a local community organization).</p>	
<p>Identifying the community. Identification of the community goes hand-in-hand with the process of getting to know local organizations. This needs to be a community in which there are considerable numbers of poor people. Depending on the country and the culture, there may be slum areas that are uniformly poor, or there may be communities in slum areas of a city that are relatively homogeneous, or there may be a large number of poor people within a heterogeneous community.</p>	

بدین ترتیب در ستون سمت چپ اصل انگلیسی مطلب آمده و در ستون سمت راست معادل فارسی مطالب انگلیسی ذکر می شود.

نکته: برای اقدام برعکس، یعنی تبدیل جداول به متن، وقتی جدول انتخاب است، می توان از این ابزار استفاده برد:

۲ خرد کردن پاراگراف‌های بزرگ

پیشنهاد می‌شود که پاراگراف‌های بزرگ، در قالب جملات ریزتر خرد شده و ترجمه گردند. مجدداً این کار در تسهیل فرایند ترجمه و فرایند ارزیابی نقش خواهد داشت.

مثال: تبدیل جدول زیر (که حاوی یک پاراگراف کامل متشکل از چندین جمله است):

Identifying the community. Identification of the community goes hand-in-hand with the process of getting to know local organizations. This needs to be a community in which there are considerable numbers of poor people. Depending on the country and the culture, there may be slum areas that are uniformly poor, or there may be communities in slum areas of a city that are relatively homogeneous, or there may be a large number of poor people within a heterogeneous community. It also needs to be a community which is clearly defined or self-identified, and in which people know each other.

به این جدول (همان پاراگراف که در قالب جملات خود شکسته شده است):

Identifying the community.

Identification of the community goes hand-in-hand with the process of getting to know local organizations.

This needs to be a community in which there are considerable numbers of poor people.

Depending on the country and the culture, there may be slum areas that are uniformly poor, or there may be communities in slum areas of a city that are relatively homogeneous, or there may be a large number of poor people within a heterogeneous community.

It also needs to be a community which is clearly defined or self-identified, and in which people know each other.

دقت کنید که در جدول بالا، یک پاراگراف در قالب جملات آن شکسته شده است، بدین ترتیب ترجمه آن نیز ساده‌تر خواهد بود. در چنین حالتی، جملات ترجمه شده نیز بصورت مجزا از یکدیگر ذکر می‌شوند، یعنی مانند جدول زیر:

<p>Identifying the community.</p> <p>Identification of the community goes hand-in-hand with the process of getting to know local organizations.</p> <p>This needs to be a community in which there are considerable numbers of poor people.</p> <p>Depending on the country and the culture, there may be slum areas that are uniformly poor, or there may be communities in slum areas of a city that are relatively homogeneous, or there may be a large number of poor people within a heterogeneous community.</p> <p>It also needs to be a community which is clearly defined or self-identified, and in which people know each other.</p>	<p>بازشناسی مجتمع.</p> <p>فرآیند شناسایی مجتمع با فرآیند آشنایی با سازمانهای محلی بصورت همسان و موازی پیش میرود.</p> <p>این شناسایی نیازمند این است که اجتماعی وجود داشته باشد که تعداد قابل توجهی مستمند داشته باشد.</p> <p>ممکن است که محله‌های فقیر نشینی وجود داشته باشند که بطور یکنواخت همگی مستمند باشند یا ممکن است که جوامعی در محله‌های فقیر نشین وجود داشته باشند که بطور نسبی مردمی همگن و یک سطح داشته باشند و یا آنکه ممکن است تعداد زیادی از مردم مستمند در محله‌هایی زندگی کنند که دارای جوامعی نامتناسب باشند، این امر بستگی به کشور و فرهنگ آن کشور دارد.</p> <p>این امر نیازمند به جوامعی است که بطور واضح معنی شده باشد یا خود را شناخته باشد و مردم در آن جوامع یکدیگر را بشناسند.</p>
--	--

نکته: از آنجا که در هر ردیف از ستون فقط و فقط یک پاراگراف قرار می‌گیرد، لذا جدا شدن قطعات پاراگراف از یکدیگر به معنای رفتن به پاراگراف بعدی نیست. لذا پس از تکمیل ترجمه، مجدداً جملات هر ردیف از جدول به یکدیگر پیوسته و پاراگراف واحدی را تشکیل خواهند داد.

۳ تدارک «واژه‌نامه»

نکته بسیار مهم در رابطه با یک ترجمه خوب، تدارک یک جدول تحت عنوان واژه‌نامه است. جدول واژه‌نامه حداقل حاوی یک جدول دو ستونی است که در آن:

- در ستون سمت چپ، واژه (واژه‌ها) و اصطلاحات خاص، و در ستون روبروی آن (سمت راست) معادل فارسی اختیار شده در آن ذکر می‌شود.
- می‌توان برای این جدول، ستون دیگری را نیز در نظر گرفت و در آن سایر ترجمه‌های ممکن را ذکر کرد. در این ستون دلایل رجحان یک ترجمه به نسبت سایر ترجمه‌ها توضیح داده می‌شود.

اما کدام واژه‌ها و اصطلاحات در این جدول ذکر می‌شوند؟

- مواردی که جزو اصطلاحات و واژه‌های اساسی متن ترجمه شده باشند (شبیبه به کلیدواژه‌ها و امثالهم)؛
- اصطلاحاتی که در متن پر تکرار باشند (جزو قلمرو موضوعی ترجمه هستند)؛
- مواردی که مترجم در رابطه با معادل مناسب آنها احساس دشواری نموده است؛
- مواردی که معمولاً به گونه دیگری ترجمه می‌شوند، اما مترجم در رابطه با معادل آنها پیشنهاد خاصی دارد؛
- و اساساً هر کلمه یا اصلاح دیگری که مترجم ذکر شدن آنها در این جدول را مناسب می‌داند...

مثالی از یک جدول واژه‌نامه:

عامل	Agent
اعمال مالکیت	Appropriability
تأییدیه	Approvals
ترازیابی	Benchmarking
زیست‌فناوری	Biotechnology
سپت	CEPT: the Conference on European Post and Telecommunications
مواد شیمیایی	Chemicals
فرایندهای هم‌تکاملی	Coevolutionary Processes
پیکره بندی	Configuration
جرم بحرانی	Critical Mass
سفارشی‌سازی	Customization
تولید با کیفیت متنوع	Diversified Quality Production
نرم‌افزار نهفته	Embedded Software
سامانه برنامه‌ریزی منابع سازمانی	ERP: Enterprise Resource Planning
... (به همین ترتیب مابقی نکات)	...

تدارک چنین «واژه‌نامه‌ای» لااقل چند فایده دارد:

- **ایجاد وحدت رویه:** اول اینکه به کار مترجم یک وحدت رویه می‌دهد و به او کمک می‌کند تا در همه موارد، برای ترجمه یک اصطلاح خاص، دقیقاً و فقط یک ترجمه داشته باشد؛
- **سهولت ارزیابی و اصلاح:** ارزیابی و اصلاح هم بسیار راحت می‌شود، چرا که اگر نیاز باشد تا معادل خاصی تغییر کند، براحتی هم می‌توان آنرا شناسایی کرد و هم آنرا در تمام متن جایگزین نمود.

چند نکته:

- جدول «واژه‌نامه» در ابتدای نوشته قید می‌شود.
- قرار نیست همه معادل‌های ممکن برای ترجمه یک کلمه یا اصطلاح خاص را در این جدول ذکر کنیم (چرا که همه معادل‌های ممکن در یک فرهنگ لغت موجود است!)، اینجا قصد داریم صرفاً ترجمه، یا ترجمه‌های مختار را ذکر نماییم؛
- هر چند ممکن است برای یک اصطلاح خاص، معادل‌های متنوعی وجود داشته باشد، با این حال بدلیل حفظ انسجام ترجمه، شایسته است تا حد امکان از بکار بردن بی‌رویه تنوع در ترجمه خودداری گردیده و از معادل واحد استفاده گردد.
- در نهایت جدول را بر اساس ستون واژه‌های انگلیسی مرتب نمایید (A - Z).
- در صورتی که جدول شما بزرگ و گسترده شود، می‌توان آنرا در فایل مجزایی نگهداری و ذخیره نمود.

۴ نمایان کردن اصطلاحات خاص

در متون انگلیسی ممکن است از اصطلاحات خاصی استفاده شده باشد که نیاز باشد در ترجمه نیز آن اصطلاحات مشخص شده باشند. این اصطلاحات در متن اصلی معمولاً بزرگ بودن حرف اول کلمه و یا همه حروف آن، و یا ایتالیک کردن آن اصطلاح مشخص می‌شوند. به هنگام ترجمه چنین اصطلاحاتی، لازم است تا چنین تمایزی در متن ترجمه شده نیز مشخص باشد. راه کارهای مختلفی برای انجام این کار قابل انجام است، از جمله «ذکر آن اصطلاحات در گیومه»، **برجسته کردن آنها**، استفاده از خط زیر، ایتالیک کردن آن اصطلاح، و امثالهم. اینکه از کدامیک از این روش‌ها بهره گرفته شود، بسته روش اصلی مورد استفاده در متن، ترجیح مترجم و نیز اقتضای کارفرما دارد. با اینحال لازم است تا پس از تعیین رویه ترجمه با کارفرما، در طول تمام متن از آن رویه ثابت و یکسان بهره گرفته شود.

۵ استانداردسازی رنگ‌آمیزی متن

هر جایی که ترجمه دشوار است، لازم است **آنها با رنگ زرد مشخص نماید**. این کار هم مرور و ارزیابی بعدی را برای خود مترجم ساده خواهد کرد و هم امکان افزایش کیفیت آنرا در مقام ارزیابی و اصلاح توسط ویراستار یا کارفرما. مثال:

Making contact. It is important to identify an organization that has the trust of the poor in the general area in which information is sought. This will usually be an NGO that has an existing programme in that area (e.g., savings and credit or health services or a local community organization).

ارتباط برقرار کردن (ایجاد ارتباط): شناخته شدن سازمانی که اعتماد و وثوقی نزد فقرا دارد، در یک حوزه عمومی که اطلاعات در آن یافته میشوند بسیار مهم است. این سازمان معمولاً یک سازمان مردم نهاد خواهد بود که برنامه‌هایی را در آن زمینه داراست نظیر خدمات اعتباری یا پس انداز یا خدمات بهداشتی و یا یک سازمان اجتماعی محلی.

۶ ذکر اولین معادل انگلیسی کلمات، عناوین و نام‌ها، ...

لازم است تا به هنگام ترجمه، در هنگام اولین مرتبه ترجمه معادل‌های انگلیسی متون خاص، عناوین و نام‌ها و ... معادل اصلی انگلیسی آن اصطلاحات و اسامی به صورت پاورقی^۱ ذکر شود. گفتنی است که ذکر پاورقی تنها در مرتبه اول ترجمه صورت می‌گیرد، لذا ذکر پاورقی در مرتبه‌های بعدی ترجمه آن اصلاح ضروری نیست.

مثال (استفاده از پاورقی برای اسامی خاص):

Both of these assumptions are demonstrably false. The Stasi, for example, had one agent for every 166 citizens of East Germany. When you add informants to the formula, John O. Koehler has estimated that there was one spy per every 6.5 citizens.

می‌توان نشان داد که هر دوی این فرضیه‌ها نادرست هستند. در شرق آلمان سازمان استاسی^۲ (نیروی امنیتی داخلی) یک مامور برای هر ۱۶۶ شهروند قرار داده بود. جان او. کوهرل^۳ تخمین زده که وقتی خبرچینان را به این فرمول اضافه می‌کنید برای هر ۶٫۵ شهروند یک جاسوس دارید.

^۱ Footnote

^۲ Stasi

^۳ John O. Koehler

۷ روان بودن ترجمه‌ها

متن ترجمه شده از انگلیسی به فارسی بایستی روان باشد، به گونه‌ای باشد که خواننده از مطالعه آنها احساس خستگی و دشواری نکند. چنین مسئله‌ای در ترجمه‌ها از اهمیت بالایی برخوردار است، چرا که مبهم، دشوار و پیچیده بودن ترجمه‌ها از کیفیت ترجمه به شدت خواهد کاست. چند نمونه از علل متداول پیچیده شدن ترجمه‌ها عبارت‌اند از:

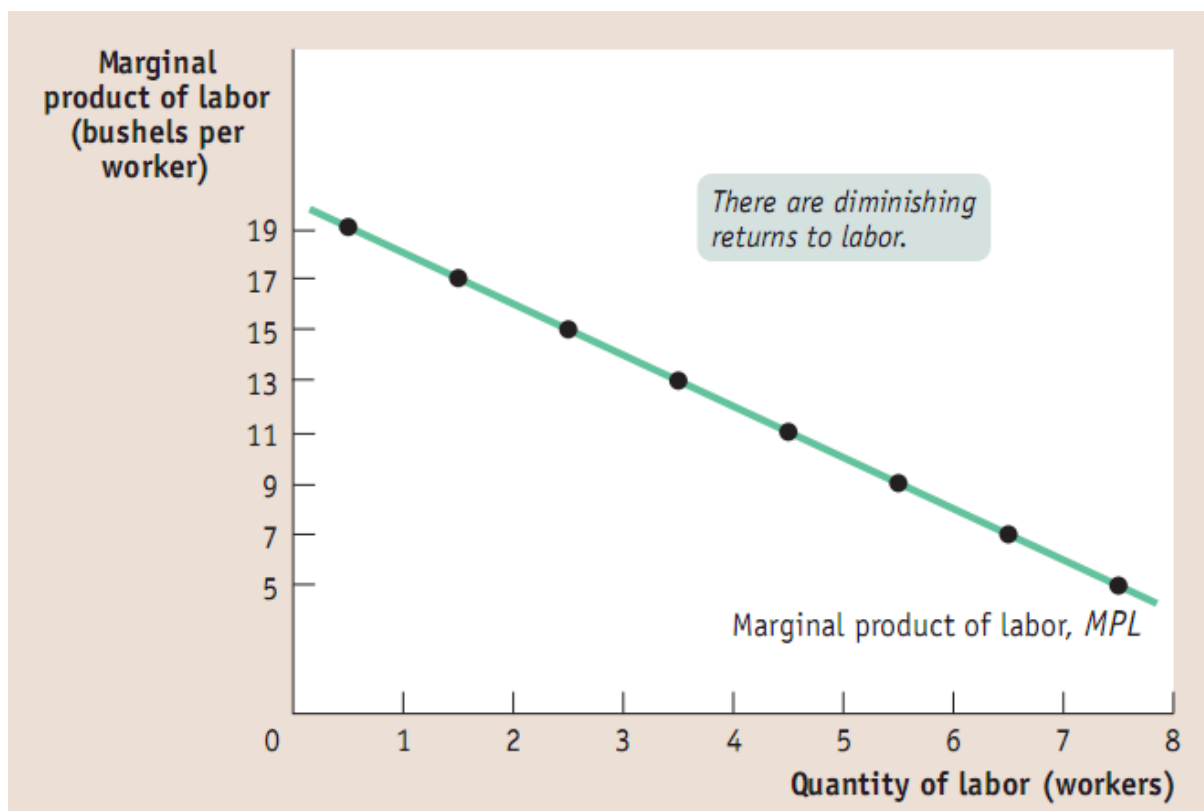
- برخی نویسندگان انگلیسی عادت دارند تا مبتنی بر توانمندی زبانی انگلیسی، از عبارات طولانی (ترکیب چند جمله) استفاده کنند. در حالی که به دلیل ضعف زبانی فارسی در استفاده از جملات بزرگ، تلاش برای ترجمه چنین عباراتی نتیجه‌ای جز پیچیدگی متن نخواهد داشت. در این موارد مترجم بایستی با هوشمندی و دقت، آن عبارت را به چند جمله کوتاه، اما از نظر معنایی به هم وابسته ترجمه کرده و از پیچیدگی مطلب بکاهد؛
- تعداد و مکان بکار بردن عبارات معترضه در زبان انگلیسی، با اقتضات زبان فارسی متفاوت است. مترجم بایستی با خرد ورزی، اینگونه عبارات را متناسب با اقتضات زبان فارسی جابجا نماید؛
- مترجم بایستی همواره تلاش نماید تا وابسته به متن اصلی ترجمه نماید. با این حال در صورتی که این کار سبب دشواری و پیچیدگی متن شود، مترجم می‌تواند تا حدی «معنامحور» ترجمه نماید.

۸ پایبندی به «شیوه‌نامه ویراستاری متون»

شیوه‌نامه دیگری تحت عنوان «شیوه‌نامه ویراستاری متون» تهیه شده که لازم است نکات مندرج در آن توسط مترجمان رعایت گردد.

۹ نحوه ترجمه عبارات در نمودارها و عکسها

لازم است تا مترجمین عبارات موجود در نمودارها را در جدولی به شکل زیر وارد کرده و آدرس دقیق نمودار در ذیل جدول درج شود. عبارت باید در کرونه نوشته شود.

Marginal product of labor	
Bushels per worker	
There are diminishing returns to labor.	
Quantity of labor (workers)	

{نمودار صفحه XX، بالای صفحه سمت راست}

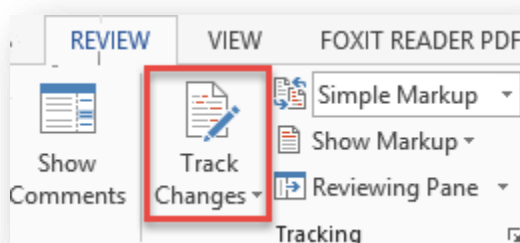
همچنین برای ترجمه عباراتی که زیر هر عکس نوشته شده است، عبارت را در پراتنز قرار داده و به طریق زیر عمل میشود:

(تصویر صفحه XX، وسط صفحه، "تنها یکی را باید انتخاب کرد..")

۱۰ شیوه نامه ارزیابی ترجمه ها

برای ارزیابی ترجمه، اولین اقدام، فعال کردن Track Change در قسمت Review است. وقتی این گزینه را فعال میکنید تمامی تغییراتی را که در متن اعمال میکنید، ثبت خواهد شد. از طریق زیر میتوانید این گزینه را فعال کنید:

۱۰,۱ اصلاح متن

بعد از اینکه این گزینه را فعال کردید، هر گونه اصلاحی که برای متن، نیاز میدانید اعمال کنید: کلماتی را که باید حذف شوند، کلماتی که باید جایگزین شوند، برخی از جملات که باید بکلی حذف شوند و جمله ای جدید اضافه شود، یا نیاز به اضافه کردن کلمات و یا علائم خاصی نظیر کاما هستند را اضافه کنید. در اصلاح و ارزیابی متن احساس محدودیت نکنید و هر گونه اصلاحی را که نیاز میبیند انجام دهید.

۱۰,۲ ذخیره سند جدید

بعد از ارزیابی، فایل را با نام جدید ذخیره کنید. برای مثال اگر نام سند ترجمه پیش از ارزیابی Transparency – T2e.docx باشد، فایل جدید ارزیابی شده را چنین نام گذاری کنید:

940515 – Transparency – Alavi Checked – T2e.docx

ابتدا تاریخ اتمام ارزیابی را بصورت ملاحظه شده ثبت کنید، سپس نام سند ترجمه شده، نام ارزیاب و سپس عبارت Checked و نهایتاً کد متن را وارد کنید.

۱۰,۳ پر کردن فرم ارزیابی متن

بعد از ذخیره سازی متن، فرم "ارزیابی متون ترجمه شده" را نیز پر کنید که از طریق لینک زیر قابل دسترسی است:

<http://goo.gl/forms/hiriz5eRCQ>